

ВИСНОВКИ

Дослідження методів планування собівартості продукції дозволяє не лише виокремити традиційні з точки зору теоретичного обґрунтування та сучасні на основі практичного застосування, але й сформулювати критерій доцільності їх використання залежно від особливостей діяльності підприємства, видової класифікації продукції, характеру процесу виробництва та ступеня його складності, рівня прибутковості, ринкової кон'юнктури та ін.

Кожне підприємство прагне до розвитку, а тому перебуває в постійному пошуку економічно обґрунтованих оптимальних рішень та формування нової філософії організації процесів виробництва та менеджменту. Тому раціональне та усвідомлене планування собівартості продукції має провідне значення для успішного функціонування підприємства та визначення траєкторії його майбутнього розвитку, що досягається за рахунок виявлення та використання резервів, оптимального використання ресурсного потенціалу та ресурсозбереження. Розробка плану собівартості продукції значно збільшує ймовірність успішної діяльності підприємства як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках та забезпечує високий рівень конкурентоспроможності продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Друри К. Управленческий и производственный учет. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2015. 735 с.
2. Скоун Т. Управленческий учет. М. : Аудит, ЮНИТИ, 1997. 179 с.
3. Хорнгрен Ч. Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект. М.: Финансы и статистика, 1995. 416 с.
4. Апчерч А. Управленческий учет: принципы и практика. М.: Финансы и статистика, 2002. 952 с.
5. Бутинець Ф. Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнар. зб. наук. праць. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз.* 2012. № 1(22). С. 11–18.
6. Васюк Г. В. Особливості аудиту витрат виробництва та собівартості продукції. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємств.* 2012. № 4 (67). С. 91–95.
7. Іванюта П. В., Лугівська О.П. Управління ресурсами та витратами. К. : Центр учбової літератури, 2009. 320 с.
8. Орлов О., Рясних С., Ларіонова К. Планування собівартості продукції. *Економіка України.* 2014. № 12. С. 39–48.
9. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. К. : КНЕУ, 2006. 526 с.
10. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства. К. : Либідь, 2002. 656 с.
11. Лісовий А. В., Ляшенко Г.П., Піжук О.І. Науково-методичні основи планування витрат на підприємстві. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право).* 3(50). 2010. С. 92–99.
12. Древаль О. Ю. Планування діяльності підприємства. Суми: СумДУ, 2008. 146 с.

УДК 65.012.32:657.011

ОБЛІК ВИТРАТ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Лищенко О.Г., к.е.н., доцент, Горбань В.В.

*Запорізький національний технічний університет
Україна, 69000, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 64*

lena.lyshchenko@gmail.com

Проаналізовано та систематизовано погляди науковців на зміст понять «центр відповідальності» та «центр витрат». Надано характеристику видам центрів витрат: виробничий, управлінський, збутовий, фінансовий. Обґрунтовано доцільність здійснення облікового угруповання витрат за центрами відповідальності на рахунок

управлінського обліку з виділенням окремої групи рахунків. Для відображення витрат за центрами відповідальності ці рахунки повинні мати аналітичну деталізацію не тільки за центрами відповідальності, а й за статтями нормативних витрат. Наведені принципи організації системи обліку витрат за центрами відповідальності в управлінському обліку. Для стандартизації обліку доцільно кожному підрозділу центру відповідальності надавати аналітичний код, який дозволить деталізувати інформацію про витрати кожним підрозділом у звіті про виконання кошторису за кожним центром відповідальності. Запропонований аналітичний код потрібно закріпити в наказі про облікову політику при формуванні робочого плану рахунків. Запропоновано облікову модель формування виробничих витрат металургійних підприємств за бюджетними одиницями. Модель відображає побудову організації бухгалтерського обліку виробничих витрат за умови застосування даної пропозиції включатиме формування виробничих витрат за центрами відповідальності з одночасним відображення витрат за центрами витрат у розрізі виробничих цехів та місцями їх виникнення. На основі наведеної моделі надано рекомендації для складання управлінського виробничого звіту про виконання кошторису. Виробничий звіт про виконання кошторису – це звіт, що порівнює фактично понесені витрати на виробництво продукції із запланованими витратами за кошторисом. Запропоновано форму управлінського виробничого звіту, у якому має розкриватися така інформація: ідентифікація центру відповідальності, статті понесених витрат, субрахунок витрат, значення планових та фактичних показників та суму відхилення.

Ключові слова: витрати, центри відповідальності, облік, модель, виробничий звіт.

ACCOUNT EXPENSES AT RESPONSIBILITY CENTERS

Lyshchenko O. G., PhD in the Department of Accounting and Taxation, Gorban V. V.

*Zaporizhzhya National Technical University
Ukraine, 69000, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 64*

In the article is analyzed and systematized the views of scholars on the content of the concepts of "center of responsibility" and "cost center". It was given a description of the types of cost centers: production, management, marketing, financial. The expediency of realization of accounting grouping of costs by the centers of responsibility on the account of management accounting with allocation of a separate group of accounts is substantiated. To display expenses At the centers of responsibility these accounts should have an analytical detailsation not only by the centers of responsibility, but also by the articles of normative expenses. The principles of organization of the accounting system of expenses on the centers of responsibility in the management accounting are given. For standardization of accounting, it is expedient for each division of the Liability Center to provide an analytical code that will allow you to detail the information about incurred expenses by every unit in the statement of performance of the estimate for each center of responsibility. The proposed analytical code should be fixed in the order of accounting policy when creating a work plan of accounts. The accounting model formation of production costs of metallurgical enterprises for budget units is offered. The model reflects the construction of the organization of accounting for production costs, provided that the application of this proposal will include the formation of production costs by the centers of responsibility, while reflecting the cost of the centers of expenditure in terms of production workshops and their places of origin. Based on the given model, recommendations for the preparation of a management production report on the implementation of the budget are provided. The production performance report is a report that compares the costs incurred for production with planned cost estimate. A form of managerial production report is proposed, in which the following information should be disclosed: identification of the liability center, articles of incurred expenses, the sub-account of expenses, the values of planned and actual indicators and the amount of deviation.

Key words: costs, centers of responsibility, accounting, model, production report.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У даний час основною метою роботи кожного підприємства є збільшення отриманого прибутку, яке можливе шляхом побудови ефективної системи управління витратами. Одним із головних факторів, від якого залежить досягнення цієї мети, є налагодження системи обліку витрат за центрами відповідальності, в основу якої покладено організацію, мотивацію, облік, аналіз, контроль, планування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та практичні аспекти обліку витрат за центрами відповідальності розглядалися в наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, К. Друрі, Л.В. Нападовська, Ю.С. Цал-Цалко, В.Ф. Палій, Ч.Т. Хорнгрен, Дж. Фостер, М.Г. Чумаченко, В.О. Ластовецький, М.С. Пушкара, Л.В. Нападовської. Однак незважаючи на напрацювання науковців, це питання потребує подальшого дослідження та удосконалення, а саме: дослідження поглядів учених щодо визначення сутності понять центр відповідальності та центр витрат, вивчення їх класифікації, виявлення проблем організації

обліку витрат за центрами відповідальності, удосконалення рахунків витрат за центрами відповідальності та удосконалення звіту про виконання кошторису центру відповідальності підприємство, з метою деталізації облікової інформації для подальшого аналізу, контролю та прийняття ефективних управлінських рішень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є розробка рекомендацій щодо удосконалення організації обліку витрат за центрами відповідальності на підприємстві.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ.

Для побудови ефективної системи обліку витрат за центрами відповідальності потрібно розуміти що являє собою сама сутність витрат, центру відповідальності, а також центру витрат.

В Україні правила формування облікової інформації про витрати встановлені в П(С)БО 16 “Витрати”. Відповідно до цього положення термін “витрати” має таке тлумачення: “зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу [9].

Концепцію центрів відповідальності було розроблено американським вченим Джоном Хігінсоном у 1952 році. За основу цієї теорії взято побудову такої організаційної структури підприємства, за якої витрати групуються і відображаються у звітах на певних рівнях управління. Сутність основного правила Дж. Хігінсона: «...кожну структурну одиницю підприємства хвилюють ті витрати і доходи, за які вона може відповідати і які вона контролює» [5, 161]. Ця система в 50-х роках ХХ століття набула значного поширення в США, а згодом й в інших країнах. Сьогодні у наукових джерелах існує низка підходів щодо трактування поняття «центр відповідальності». Систематизація цього поняття наведена у табл. 1.

Таблиця 1 – Систематизація поглядів вчених на поняття «центр відповідальності»

№з/п	Автор	Визначення
1	Ф.Ф.Бутинець [2, с. 42]	Сегмент діяльності підприємства, у якому встановлено персональну відповідальність керівника за показники діяльності, які він повинен контролювати
2	В.М. Добровольський [4, с. 89]	Структурний підрозділ, що здійснює певний набір господарських операцій, який здатний здійснювати безпосередній вплив на витрати або доходи від цих операцій і відповідає за величину цих витрат або доходів
3	П.І.Атамас [1, с.124]	Підрозділ, який очолює керівник, що несе особисту відповідальність за результати його роботи
4	В.С.Лень [6]	Будь-який підрозділ підприємства, де контролюється поява витрат, одержання доходів і який перебуває під управлінням єдиного керівника
5	М. І. Скрипник [12, с. 48]	Місце, де виникають правові відношення між учасниками господарських процесів
6	Р.В. Сидоренко [11, с. 326]	Групування витрат, котре дозволяє поєднати в одному процесі місця виникнення витрат: виробництво, цех, ділянку, бригаду з відповідальністю керуючих ними менеджерів

Примітка: узагальнено авторами на основі вказаних джерел

Центри відповідальності на основі організаційної структури підприємства можуть поділятися на виробничі, управлінські, збутові, фінансові.

Виробничі центри відповідальності – це цехи основного та допоміжного виробництва, витрати яких можна прямо або опосередковано на основі бази розподілу віднести на собівартість продукції.

Управлінські центри відповідальності – бухгалтерія, юридичний відділ, планово-економічний, технічний. Витрати цих центрів напряму не відносяться до певного виду продукції, а розподіляються відповідно до встановленої бази розподілу.

Збутові центри відповідальності – маркетинговий відділ, відділ продаж, їх діяльність напряму стосується конкретного виду продукції.

Фінансові центри відповідальності – каса, відділи ціноутворення, банківських операцій, бюджетування та фінансового контролю.

Поняття «центр витрат» з'являється приблизно в середині 40-х ХХ ст., як первинний осередок обліку витрат для контролю витрат у підрозділах і більш точного розподілу витрат за об'єктами калькулювання. Зараз існує велика кількість наукових підходів щодо трактування поняття «центр витрат», їх систематизація наведена в табл. 2.

Таблиця 2 – Систематизація поглядів вчених на поняття «центр витрат»

№ з/п	Автор	Визначення
1	В.В. Сопко [13, с. 365]	Відокремлена самостійна технологічна дільниця: робоче місце, фаза, переділ, лінія
2	С.Ф. Голов [3, с. 341]	Центр відповідальності, керівник якого контролює витрати, але не контролює доходів й інвестицій в активи центру.
3	В.А. Шеховцова [14, с. 58]	Відособлений структурний підрозділ підприємства, у якого є можливість організувати нормування і планування витрат виробництва з метою спостереження, контролю і управління.
4	В.С. Лень [6]	Центр відповідальності, який контролює виникнення витрат.
5	Ф.Ф. Бутинець [2, с. 42]	Місце, що характеризується просторовою та функціональною відокремленістю для первісного споживання виробничих ресурсів, а саме: робочі місця, виробничі дільниці, бригади, групи однорідних послуг, види робіт, залежно від організації та технології виробництва, характеру продукції, робіт, згідно з яким організовується планування, нормування, первинний облік та контроль витрат з метою управління ними
6	Л.В. Нападівська [8, с. 577]	Первісні виробничі та обслуговуючі одиниці, які характеризуються єдністю функцій і виробничих операцій, рівнем технологічної оснащеності та організації праці, цільовим призначення витрат, які, крім виконання власних функціональних завдань, несуть відповідальність за свої результати.

Примітка : узагальнено авторами на основі вказаних джерел

Центри витрат виділяють для планування, деталізації, локалізації витрат за місцем виникнення, контролю, аналізу відхилень та виявлення резервів їх зменшення. Деталізація центрів витрат залежить від організаційної структури підприємства, тобто один великий центр витрат може поєднувати кілька дрібних центрів. Центри витрат можуть поділятися на: центри нормативних витрат та центри дискреційних витрат. Центри нормативних витрат складаються з виробничих підрозділів. У виробничому підрозділі встановлюються нормативи понесених витрат (витрати на матеріали, витрати на оплату праці), виходячи із запланованого обсягу виробництва певного продукту. Контроль за роботою такого центру здійснюють на основі порівняння нормативних і фактичних витрат, встановлення причини відхилень та пошуку шляхів їх зменшення.

До центрів дискреційних витрат відносяться: адміністративний відділ, відділ продажів, маркетинговий, фінансовий відділ. Результат їхньої роботи оцінюється фінансовим показником, який напряму не залежить від витрат цього підрозділу.

Поняття «центри витрат» і «центри відповідальності», досить давно трактуються в економічній літературі, що є свідченням їх неоднозначності. Так професор Голов С.Ф. [3], Лень В.С. [6] ототожнюють їх, а інші науковці поєднують лише належністю витрат до структурного підрозділу. Узагальнюючи різні наукові погляди тлумачення центру відповідальності та центру витрат пропонуємо ввести нове поняття центр відповідальності за

витрати – це обліково-калькуляційний підрозділ, який здійснює планування, калькулювання, облік, аналіз та управління витратами, де кожен керівник відповідає за певну ланку виникнення витрат (виробничі витрати, витрати апарату управління, витрати на збут).

Облік центрів відповідальності – це така облікова система, яка забезпечує відображення, накопичення, аналіз і надання інформації про витрати та результати по підрозділах підприємства з метою контролю і оцінки їхньої діяльності. Кожен центр відповідальності складається з кількох місць витрат, крім того, включає витрати, які не мають чітко вираженого місця формування. Місця виникнення витрат є об'єктами аналітичного обліку витрат на виробництво за елементами виробництва і статтями калькуляції. Передумовою групування витрат за місцями виникнення була неможливість їх первинного групування за видами продукції. Цех, бухгалтерія або інший підрозділ чітко виділялися як місце виникнення витрат, що полегшувало їх локалізацію, дозволяло віднести опосередковано розподілені витрати на продукти, виготовлені в такому місці.

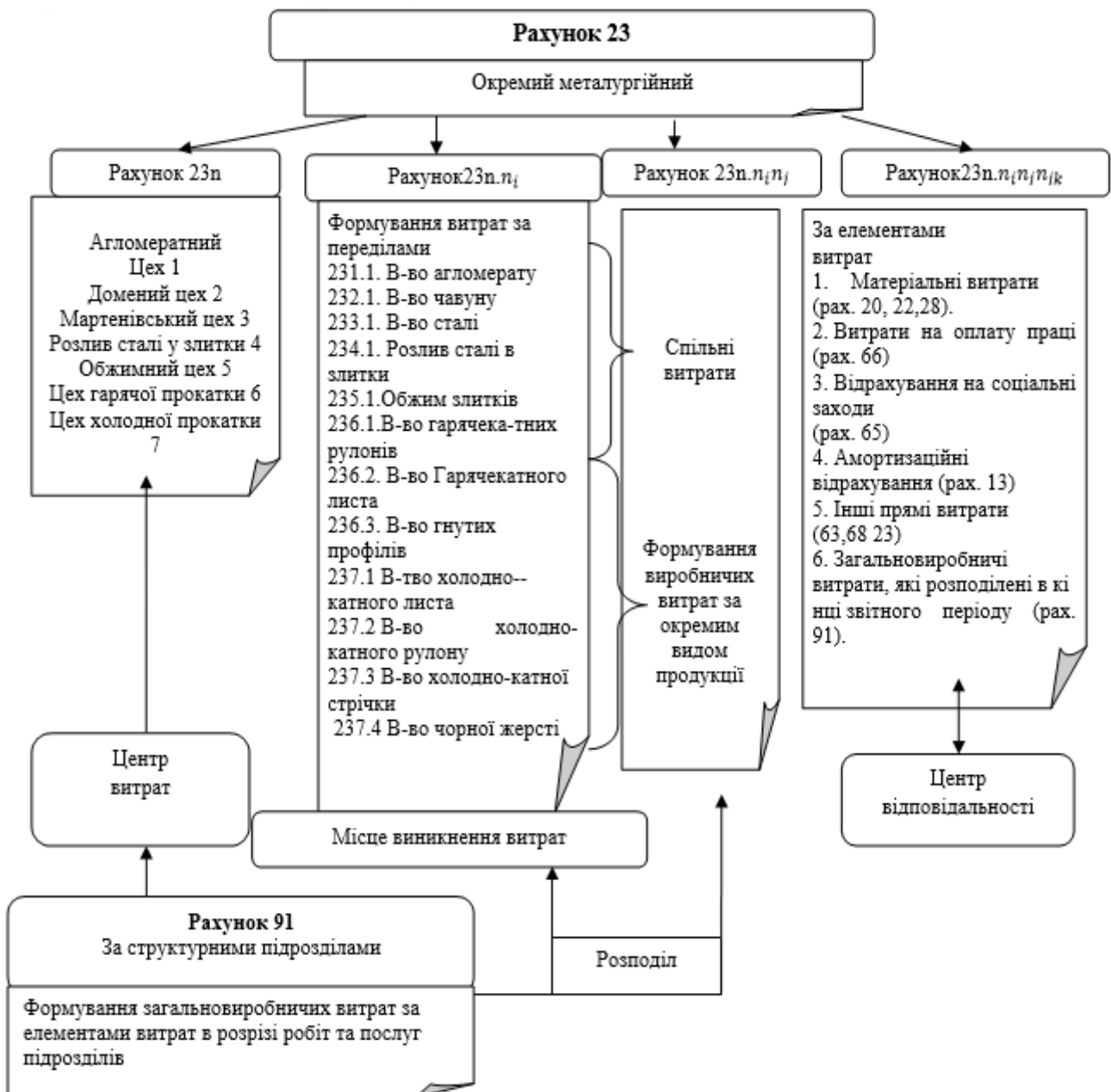

Рис. 1. Облікова модель формування виробничих витрат металургійних підприємств за бюджетними одиницями

Примітка: розробка авторів на основі [7]

Основними принципами організації системи обліку витрат за центрами відповідальності є:

- розробка робочого плану рахунків;
- визначення контрольованих статей витрат за умови, що керівник повинен відповідати тільки за ті витрати, які він може контролювати і на величину яких може впливати;
- формування інформації про фактичні та нормативні витрати в облікових та документах керівника, який відповідає за конкретні статті витрат;
- обов'язок керівника центру відповідальності складати звіт про виконання кошторису на певний період, який потім передається до бухгалтерії для узагальнення інформації за кожним центром відповідальності витрат;
- аналіз отриманих даних, прогнозування та розробка стратегії мінімізації витрат планово-економічним відділом [9].

Облікове угруповання витрат за центрами відповідальності на рахунок управлінського обліку вимагає виділення окремої групи рахунків. Для відображення витрат за центрами відповідальності дані рахунки повинні мати аналітичну деталізацію не тільки за центрами відповідальності, а й за статтями нормативних витрат, що змушує виділяти відповідні рахунки.

Для стандартизації обліку пропонуємо кожному підрозділу центра відповідальності надавати аналітичний код, який дозволить деталізувати інформацію про понесені витрати кожним підрозділом в звіту про виконання кошторису за кожним центром відповідальності. Запропонований аналітичний код потрібно закріпити в наказі про облікову політику при формуванні робочого плану рахунків.

Побудова технічної організації бухгалтерського обліку виробничих витрат за умови застосування цієї пропозиції включатиме формування виробничих витрат за центрами відповідальності з одночасним відображенням витрат за центрами витрат у розрізі виробничих цехів та місцями їх виникнення (рис.1).

Виходячи з цієї схеми, можна запропонувати аналітику рахунків виробничих витрат, яка передбачає 4 основні рівні аналітичного обліку виробничих витрат за центрами відповідальності, де рахунок першого порядку – за металургійним промислом; рахунок другого порядку – за центрами витрат у розрізі цехів; рахунок третього порядку – за місцями виникнення витрат у розрізі переділів; рахунок четвертого порядку – за видами продукції.

Аналітика рахунків виробничих витрат за рівнями аналітичного обліку виробничих витрат за центрами відповідальності наведена в табл. 3.

Таблиця 3 – Аналітика рахунків виробничих витрат

Рахунок 1-го порядку	Аналітичний рахунок 2-го порядку		Аналітичний рахунок 3-го порядку		Аналітичний рахунок 4-го порядку	
	Код	Назва	Код	Назва	Код	Назва
23 Виробничі витрати	231	Виробничі витрати агломератного цеху	231.1	Витрати на виробництво агломерату	231.1.1	Спільні витрати на в иробництво продукту
	232	Виробничі витрати доменного цеху	232.1	Витрати на виробництво чугуна	232.1.1	Спільні витрати на в иробництво продукту
	233	Виробничі витрати мартенівського цеху	233.1	Витрати на виробництво сталі	233.1.1	Спільні витрати на в иробництво продукту
	234	Виробничі витрати на розлив сталі в злитки	234.1	Витрати на розлив сталі в злитки	234.1.1	Спільні витрати на в иробництво продукту
	235	Виробничі витрати обжимного цеху	235.1	Витрати на обжим злитків	235.1.1	Спільні витрати на в иробництво продукту

Рахунок 1-го порядку	Аналітичний рахунок 2-го порядку		Аналітичний рахунок 3-го порядку		Аналітичний рахунок 4-го порядку	
	Код	Назва	Код	Назва	Код	Назва
236		Виробничі витрати цеху гарячої прокатки	236.1	Витрати на виробництво гарячекатаних рулонів	236.1.2	Виробництво гарячекатаних рулонів
			236.2	Витрати на виробництво гарячекатаного листа	236.2.3	Виробництво гарячекатаного листа
237		Виробничі витрати цеху холодної прокатки	236.3	Витрати на виробництво гнутих профілів	236.3.4	Виробництво гнутих профілів
			237.1	Витрати на виробництво холоднокатаного листа	237.1.5	Виробництво холоднокатаного листа
			237.2	Витрати на виробництво холоднокатаного рулону	237.2.6	Виробництво холоднокатаного рулону
			237.3	Витрати на виробництво холоднокатаної стрічки	237.3.7	Виробництво холоднокатаної стрічки
			237.4	Витрати на виробництво чорної жерсті	237.4.8	Виробництво чорної жерсті

Джерело: розробка авторів на основі [7]

Отже, якщо раціонально згрупувати виробничі витрати за центрами відповідальності, то буде зручно групувати аналітичну інформацію, наведену у звіті центру відповідальності про виконання кошторису.

Виробничий звіт про виконання кошторису – це звіт, що порівнює фактично понесені витрати на виробництво продукції із запланованими витратами за кошторисом. Формування звіту з урахуванням запропонованої аналітики рахунків виробничих витрат буде мати таку структуру: ідентифікація центру відповідальності, статті понесених витрат, субрахунок витрат, значення планових та фактичних показників та суму відхилення (табл.4).

Таблиця 4 – Виробничий звіт про виконання кошторису

Центр відповідальності	Показник	Субрахунок	Значення показників в грн.		Відхилення фактичних показників від планових
			Планові	Фактичні	
Агломератний цех (23.1)	Амортизація виробничого обладнання	131.1.1	-	-	-
	Сировина і матеріали	201.1.1	-	-	-
	Пальне	203.1.1	-	-	-
	Запасні частини	207.1.1	-	-	-
	Зарплата робітників	661.1.1	-	-	-
	Нарахування ЄСВ	651.1.1	-	-	-
Споживання електроенергії, води	631.1.1	-	-	-	

Примітка: власна розробка авторів

Це дозволить деталізувати в обліку понесені витрати за відповідним центром відповідальності, сприятиме підвищенню рівня контролю та аналізу понесених витрат у

розрізі центрів відповідальності, а також прийняття ефективного управлінського рішення, що скорочення рівня витрат та результативність діяльності центру відповідальності.

Виробничий звіт про виконання кошторису готують щомісяця. Відхилення від бюджету, відображені у звіті, можуть бути як позитивними, так і негативними. Позитивні відхилення виникають, коли фактичні витрати менші від планових. Негативні відхилення виникають, коли фактичні витрати більші за планові, це може бути внаслідок:

- нераціонального використання, зміни ціни на матеріали;
- зміни ставок оплати робітників;
- за рахунок обсягів виробництва та продуктивності праці.

Запровадження на практиці запропонованої форми внутрішньої звітності не призведе до зростання трудомісткості ведення обліку, а сприятиме покращенню стратегічного управління підприємством.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами дослідження з питання організації обліку витрат за центрами відповідальності:

- 1) досліджено сутність поняття витрати, центр відповідальності та центр витрат, їх класифікацію;
- 2) розглянуто принципи організації обліку витрат за центрами відповідальності;
- 3) запропоновано нове поняття витрати за центром відповідальності, а також розкрито його сутність;
- 4) удосконалено організацію бухгалтерського обліку виробничих витрат за центрами відповідальності, яка включає одночасне відображення витрат за місцями їх виникнення та за центрами витрат у розрізі виробничих цехів металургійного підприємства;
- 5) розроблено на основі запропонованої облікової моделі аналітику рахунків виробничих витрат за 4 рівнями: за металургійним промислом, за центрами витрат у розрізі цехів, за місцями виникнення витрат у розрізі переділів, за видами продукції;
- 6) розроблено виробничий звіт про виконання кошторису цеху з урахуванням запропонованого кодування витрат. Це дозволить деталізувати в обліку понесені витрат за відповідним центром відповідальності, підвищити рівень аналізу та контролю за витратами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атамас П.Н. Управлінський облік: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2009. 440 с.
2. Бухгалтерський управлінський облік: підручн. для студ-в спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2005. 480 с.
3. Голов С.Ф. Управлінський облік: підруч. Київ: Центр учб. л-ри, 2018. 534 с.
4. Добровський В.М., Гнилицька Л.В., Коршикова Р.С. Управлінський облік: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: КНЕУ, 2008. 235 с.
5. Дюкарева, Х.Л. Концептуальні основи побудови облікової системи центрів відповідальності суб'єктів господарювання. *Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць*. № 18.6. 2008. С.161–162.
6. Лень В. С. Управлінський облік: навч. посіб. 2-ге вид., випр. Київ: Знання-Прес, 2006. 317 с.
7. Лищенко О.Г. Організація обліку в умовах бюджетування. *Сталий розвиток економіки*. 2016. №3. С.156-161.
8. Нападовська Л. В. Управлінський облік: підруч. Київ: КНТЕУ, 2010. 648 с.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». URL: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSB016.aspx>

10. Оніщук Л.І. Організація обліку витрат за центрами відповідальності. URL: [http://xreff.ru/587353.html\(2\)](http://xreff.ru/587353.html(2))
11. Сидоренко Р. В. Внутрішня звітність центрів відповідальності. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2011. Вип. 35. С. 326–328.
12. Скрипник М. І. Організація обліку витрат у розрізі центрів витрат та центрів. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 1. С. 46–49.
13. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 526 с.
14. Шеховцова В.А. Методичні основи управління витратами на промислових підприємствах. *Економіка та держава*. № 8. 2008. С. 57-60.

УДК 338.45

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТ МОДЕЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

Панченко О.М., к.е.н., доцент, Жолоб А.А., магістрант

*Запорізький національний технічний університет
Україна, 69000, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 64*

kafedra_oblik@zntu.edu.ua

У статті розглянуто поняття, зміст та складові обліково-аналітичного забезпечення в системі управління грошовими потоками підприємства. Розкрито підходи до моделювання обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками підприємства. Запропоновано модель обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками на підприємстві з урахуванням екзогенних та ендегенних факторів впливу на грошові потоки. Розкрито зміст та обґрунтовано функції кожної зі складових моделей: облікового блоку, блоку контролю, блоку аналізу. Запропонована схема відображає послідовний перехід інформаційного потоку від обліку, контролю та аналізу до прийняття управлінського рішення щодо оптимізації грошових потоків з урахуванням впливу екзогенних та зовнішніх факторів. Обґрунтовано, що обліковий блок надає інформацію щодо поточного стану грошових коштів. Ця інформація в подальшому обробляється в процесі контролю та аналізу грошових потоків. Блок контролю призначений для перевірки доречності та достовірності інформаційного потоку. Призначення блоку аналізу полягає в оцінці ефективності роботи підприємства з грошовими коштами. Конкретні методичні прийоми обліку, контролю, аналізу в межах побудованої моделі визначаються завданнями оптимізації грошових потоків в межах загальної стратегії ефективного розвитку підприємства. Результатом обліку та аналізу є система внутрішньої й зовнішньої звітності. Запропоновано для удосконалення інформаційної змістовності звітності щодо залишків та руху грошових коштів включити до приміток у складі річної фінансової звітності підприємства додаток з розкриття інформації про внутрішні зміни не грошових операцій. Надано рекомендації стосовно приблизної форми внутрішнього звіту про негрошові операції на підприємстві.

Ключові слова: грошові потоки, модель, обліково-аналітичне забезпечення, облік, аналіз, контроль, види діяльності, звітність, управлінські рішення.

ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT AS A MODELING OBJECTIVE IN THE CASH MANAGEMENT SYSTEM

Panchenko O. M., PhD in the Department of Accounting and Taxation, Jolob A. A., magister

*Zaporizhzhya National Technical University
Ukraine, 69000, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 64*

The article deals with the concept, content and components of accounting and analytical support in the system of management of cash flows of the enterprise. Approaches to the simulation of accounting and analytical support for cash flow management of the enterprise are revealed. The model of accounting and analytical provision of cash flow management at the enterprise is proposed, taking into account exogenous and endogenous factors of influence on cash flows. The content and substantiated functions of each of the components of the model: accounting unit, control block, analysis block are revealed. The proposed scheme reflects the sequential transition of the information flow from